

การตรวจประเมินรูปร่างของอสุจิ (Sperm Morphology)

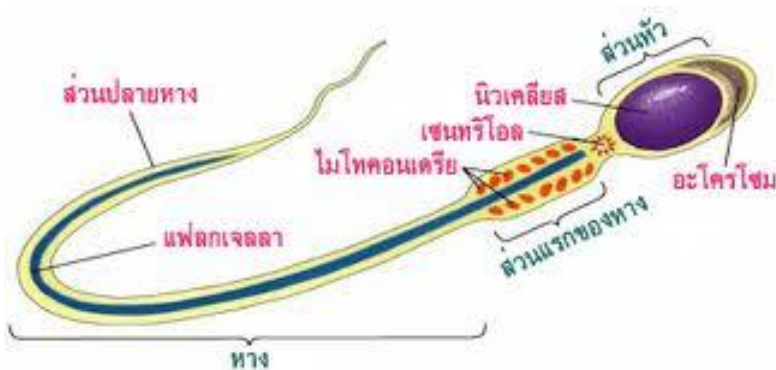
นางสาวรินดา พุนทวีรัตน์

การประเมินลักษณะรูปร่างของอสุจิเป็นการดูรูปร่างของอสุจิว่าปกติหรือไม่ จะแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหัว ส่วนคอ และส่วนหาง ดังนี้

ส่วนหัว (Head) » มีลักษณะคล้ายรูปไข่ ขอบเรียบ ภายในบรรจุนิวเคลียส ส่วนหางหน้าสุดของอสุจิมีลักษณะเป็นถุง เรียกว่า acrosome เป็นที่บรรจุ acrosomal protein ที่สำคัญต่อกระบวนการปฏิสนธิ มีความยาวประมาณ 4 – 6 ไมโครเมตร กว้างประมาณ 2 – 3 ไมโครเมตร

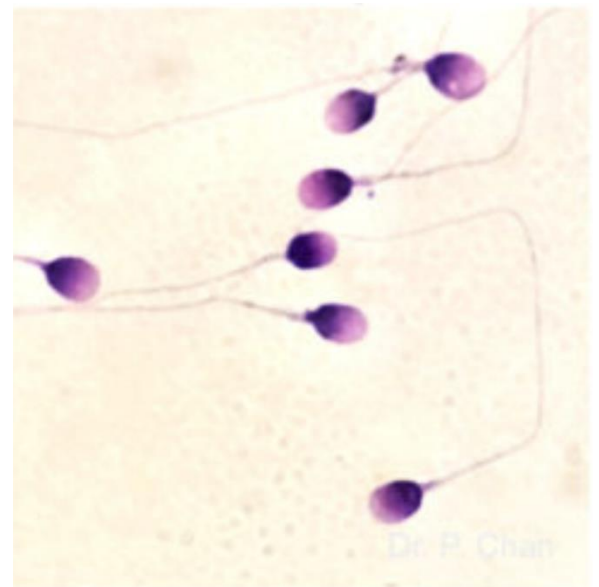
ส่วนกลาง หรือส่วนคอ (Midpiece) » มีความยาวประมาณ 3 – 5 ไมโครเมตร มีลักษณะเรียบ รูปร่างเป็นแท่ง ภายในประกอบไปด้วย mitochondria ทำหน้าที่ให้พลังงานแก่ตัวอสุจิ

ส่วนหาง (Tail) » ส่วนหางมีลักษณะเรียวยาว เมื่อนับส่วน midpiece และส่วนหางรวมกันจะมีความยาวประมาณ 45 - 50 ไมโครเมตร แกนกลางของหางอสุจิพัฒนามาจาก microtubule ตอนบนมีกลุ่มของ mitochondria ซึ่งให้พลังงานในการเคลื่อนที่แก่อสุจิ

รูปภาพแสดงโครงสร้างของอสุจิและส่วนประกอบของอสุจิ

(ที่มา http://www.myfirstbrain.com/student_view.aspx?ID=74254)

รูปภาพแสดงอสุจิที่มีลักษณะปกติ

(ที่มา <https://lomalindafertility.com>)

อสุจิที่ไม่มีลักษณะครบถ้วนตามที่กล่าวข้างต้นจัดเป็นอสุจิที่ผิดปกติ จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าอสุจิที่มีรูปร่างปกติจะมีความสัมพันธ์กับอัตราการปฏิสนธิภายนอกร่างกายและอัตราการตั้งครรภ์

การอ่านผลรูปร่างของอสุจิ ทางห้องปฏิบัติการจะทำการย้อมสีอสุจิที่ถูกเตรียมลงบนสไลด์ จากนั้นจะทำการตรวจประเมินรูปร่างของอสุจิอย่างน้อย 200 ตัว ภายใต้กล้องจุลทรรศน์กำลังขยาย 100X โดยอสุจิควรมีรูปร่างปกติมากกว่า 4% สามารถแบ่งความผิดปกติของรูปร่างอสุจิได้ ดังนี้

- ความผิดปกติของขนาดและรูปร่างของหัวอสุจิ : Head defects

ได้แก่ อสุจิมีขนาดใหญ่, เล็ก, กลม, เรียวยาว หรือไม่มีรูปร่างที่แน่นอน (amorphous), มีแวคิวโอลที่ส่วนหัว (Vacuolated), มี Acrosome น้อยกว่า 40% ของหัวอสุจิ (small acrosome area) หรือมีความผิดปกติของรูปร่างหลายอย่างร่วมกัน

- ความผิดปกติของส่วนคอ : Neck and midpiece defects

ได้แก่ ส่วนคอปังงอ (bent), หนา (Thick) , บางแคบ (thin) หรือมีลักษณะหลายอย่างร่วมกัน

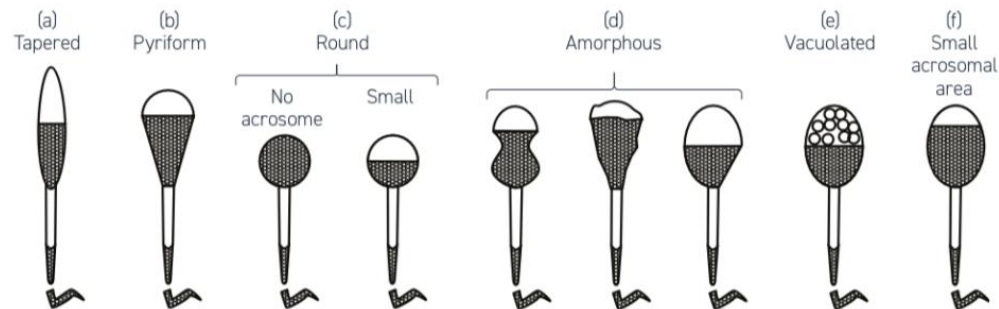
- ความผิดปกติของส่วนหาง : Tail defects

ได้แก่ หางสั้น (short), หักงอ (bent), พับเป็นวง (coiled) หรือมีลักษณะหลายอย่างร่วมกัน

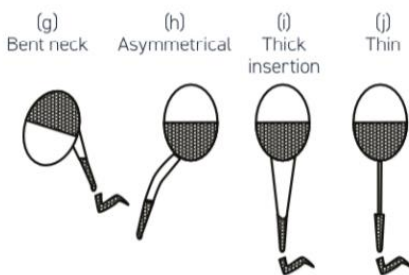
- ความผิดปกติของ Cytoplasm ตรงส่วนคอ : Excess residual cytoplasm

มี cytoplasm ขนาดใหญ่กว่า 1 ใน 3 เมื่อเทียบกับขนาดหัวอสุจิ

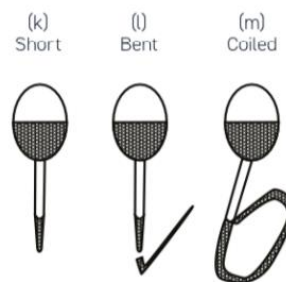
A. Head defects

B. Neck and midpiece defects

C. Tail defects

D. Excess residual cytoplasm

รูปภาพแสดงความผิดปกติของรูปร่างอสุจิในส่วนหัว ส่วนคอ และส่วนหาง

จาก The sixth edition of the WHO Manual for the Laboratory Examination and Processing of Human

(ที่มา <https://www.who.int/publications/i/item/9789240030787>)